

แนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*

Guidelines to Promote the Potentials of Woven Reed Mats Community Enterprise in Sakaeo Province Through Community Participation

เพ็ญศรี ชิตบุตร และสลิลรดา รัตน์พลที

Pensri Chittabut and Salinrada Ratpholthi

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: salinrada.rat@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลบริบท ศักยภาพ ทิศทางสังคม และสภาพปัญหาในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว 2) ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว 3) ศึกษาแนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอุตสาหกรรมทอเสื่อและแปรรูปบ้านพระเพลิง ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกบ้านคลองสิบสาม ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื่อกกไหลทอง ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยมีประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือผู้แทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มละ 7 คน รวม 21 คน เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอผู้ดูแลตำบล จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 23 คน และใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีศักยภาพในด้านเทคนิคการทอเสื่อที่มีลวดลายสวยงาม มีวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่เพียงพอ แต่ยังพบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น สมาชิกที่ที่สูงวัย ส่งผลต่อการพัฒนา

*ได้รับบทความ: 6 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 11 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 3 มีนาคม 2568

Received: December 6, 2024; Revised: February 11, 2025; Accepted: March 3, 2025

และการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า

2. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านผู้นำ ด้านการผลิตสินค้า ด้านการตลาด ด้านเงินทุน ด้านสมาชิกและชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

3. แนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบเครือข่าย การทำวิสาหกิจชุมชนแบบพ่อแม่ผลิตลูกขาย และการทำวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบ “ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมวิสาหกิจชุมชน”

คำสำคัญ: แนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน; วิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purposes of this research were: 1) the contextual information, potential, social capital and current problems of the mat weaving community enterprises in Sa Kaeo Province; 2) the factors leading to the success of the mat weaving community enterprises in Sa Kaeo Province; 3) the guidelines for strengthening the potential of mat weaving community enterprises in Sa Kaeo Province that emphasize community's participation. This research uses mixed methodologies. The subjects of this research are the mat weaving enterprises in Sa Kaeo Province, consisting of the Ban Phra Phloeng Mat Weaving and Processing Community Enterprise, Phra Phloeng Subdistrict, Khao Chakan District, Sa Kaeo Province; the Ban Khlong Sip Sam Mat Weaving Community Enterprise, Khao Samsip Subdistrict, Khao Chakan District, Sa Kaeo Province; and the Lai Thong Mat Weaving Community Enterprise, Nong Muang Subdistrict, Khok Sung District, Sa Kaeo Province. Participants consist of 7 people from each enterprise, consisting of their president or representative, totaling 21 people; and 2 district agricultural officers who supervise the subdistrict, totaling 23 people, using the descriptive data analysis model.

The results revealed that:

1. Community enterprises have potential in terms of beautiful mat weaving techniques and sufficiency of raw materials for production. However, there are still problems in operations, such as elderly members, which affects group development and product distribution channels.

2. Factors leading to the success of the mat weaving community enterprises in Sa Kaeo Province include management, leadership, production, marketing, capital, members and communities, knowledge and data management, and external interactions.

3. Guidelines for enhancing the potential of mat weaving community enterprises in Sa Kaeo Province that emphasize community's participation include networking of community enterprises, family-based operation of community enterprises, and the use of "Community Enterprise Innovation Learning Centers".

Keywords: Guidelines to promote the potentials of community enterprise; woven reed mats community enterprise; community participation

1. บทนำ

บทบาทของวิสาหกิจชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นและการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งจากหลายภาคส่วนในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ ผ่านการผลิตและการจัดการธุรกิจที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกระจายรายได้และเพิ่มความมั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ทั้งนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้เน้นการขยายบทบาทของวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากโดยใช้แนวทางตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เช่น การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในประเทศไทย โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนในการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีเอกลักษณ์ พร้อมทั้งยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งไม่เพียงแต่มุ่งหวังผลกำไรเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างงาน และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนด้วย

จังหวัดสระแก้ว มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัด คือ “เมืองชายแดนแห่งความสุข ถิ่นเกษตรและสมุนไพรคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนและอารยธรรมโบราณ ศูนย์กลางโลจิสติกส์เชื่อมโยงอินโดจีน มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จากรายงานข้อมูลที่ผ่านมาของจังหวัดสระแก้วมีการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสระแก้วทั้งสิ้น จำนวน 610 กลุ่ม ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ในการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน ส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สามารถพึ่ง

ตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในหลายแห่ง คือ การขาดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ขาดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน หน่วยงานภาคีขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทภาระหน้าที่ วิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันอย่างแท้จริง โดยประเด็นสำคัญของการขาดงบประมาณเพื่อการสนับสนุนนั้นได้สะท้อนถึงปัญหาของวิสาหกิจชุมชนที่ยังต้องพึ่งพารัฐ ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นแนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ทั้งในด้านการจัดการกลุ่ม ด้านผู้นำ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการจัดการองค์ความรู้และข้อมูล และด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้เพิ่มขึ้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลบริบท ศักยภาพ ทุนทางสังคม สภาพปัญหาในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Research) ที่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาและหาแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลบริบท ศักยภาพ ทุนทางสังคม สภาพปัญหาในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ศึกษาและรวบรวมปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ด้วยการทบทวนเอกสาร (Literature Review) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิหรือข้อมูลมือสอง จากการค้นคว้าหาข้อมูลผ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลบริบท ศักยภาพ ทูทางสังคม สภาพปัญหาในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการลงพื้นที่พูดคุยสอบถาม (Focus Group) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตการณ์สถานการณ์รายกลุ่ม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอุตสาหกรรมทอเสื่อและแปรรูปบ้านพระเพลิง ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกบ้านคลองสิบสาม ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื่อกกไหลทอง ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว รวมถึงการพูดคุยสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนผู้รับผิดชอบในตำบล เจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกอาชีพจังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอุตสาหกรรมทอเสื่อและแปรรูปบ้านพระเพลิง ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกบ้านคลองสิบสาม ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื่อกกไหลทอง ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วยประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือผู้แทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มละ 7 คน รวมทั้งหมด 21 คน เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอผู้ดูแลตำบล จำนวน 2 คน โดยวิธีการถอดบทเรียน แบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ในการรวบรวมข้อมูลตามหัวข้อต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เช่น กระบวนการรวมกลุ่มของชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และใช้เครื่องมือ SWOT ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูล และคืนข้อมูลผลการดำเนินโครงการวิจัยให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ในจังหวัดสระแก้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูล บทสรุปเกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน นำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ต่อไป และต่อยอดในการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตสินค้าประเภทหรือชนิดเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะ เทคนิคในเรื่องการผลิต การจำหน่ายผลผลิตสินค้าของชุมชน การบริหารกลุ่มให้มีศักยภาพและประสบความสำเร็จ และการตลาด เป็นต้น เพื่อให้สามารถนำไปสู่การแข่งขันในตลาดต่อไปในอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการทบทวนเอกสารร่วมกับการสังเกตภาพรวมทางกายภาพและบริบทสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว และสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก และตัวแทนจากหน่วยงานเกษตรอำเภอที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน ประกอบด้วย สภาพทั่วไปของชุมชน สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ ความเป็นมาของกลุ่ม ศักยภาพการจัดการของกลุ่ม เช่น ด้านผู้นำและการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด

ด้านเงินทุน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านสมาชิกและชุมชน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีกระบวนการในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และศึกษาข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการพูดคุยสอบถามแบบ Focus group วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้วมีศักยภาพในการทำการผลิตสินค้า ศักยภาพในการดำเนินงานภายในกลุ่ม มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบในชุมชนและทรัพยากรด้านบุคคลที่เพียงพอต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ปัญหาและข้อจำกัดที่พบ คือ ขาดองค์ความรู้ด้านการการตลาดและการขยายช่องทางการจำหน่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ขาดทักษะการแก้ปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อายุของสมาชิกกลุ่มเนื่องจากผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีในด้านการตลาดออนไลน์วิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว และปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว

1. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการของกลุ่ม ในด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้วมีการวางแผนของกลุ่มสามารถขับเคลื่อนงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกได้อย่างต่อเนื่อง ความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว การมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนของกลุ่ม มีการประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อทบทวนแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มและการนำปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมาหารือภายในกลุ่มและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รับรู้ข้อมูลอย่างเท่าเทียมกันและได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันภายในกลุ่มและไม่ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและความไม่เท่าเทียมในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว การเงินที่มีระบบการทำบัญชีของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และการแบ่งปันผลประโยชน์ ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันและพึงพอใจกับการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

1.2 ด้านผู้นำ การทำวิสาหกิจชุมชนเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม สมาชิกทุกคนเป็นกำลังสำคัญภายในกลุ่ม อย่างไรก็ตาม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มจำเป็นต้องมีผู้นำที่ดีด้วย โดยผู้นำที่ดีควรมีคุณสมบัติสำคัญ คือ เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม เชื้อมั่นในหลักจริยธรรม มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบการทำงานได้ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกในกลุ่มได้เน้นการใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมมากกว่าการออกคำสั่งภายใน

กลุ่ม เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน เป็นผู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในกลุ่มในการผลิตและการคิดค้นการทำลายเสื้อกแบบใหม่ๆ ขึ้นมาภายในกลุ่ม มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ภายในกลุ่มในการมองเห็นจุดแข็ง จุดอ่อนของกลุ่ม และนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเสื้อก แขนก เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มได้ รวมไปถึงการที่มีผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพในการประสานงานและสร้างเครือข่ายภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม และสามารถพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกในจังหวัดสระแก้วได้

1.3 ด้านการผลิต กระบวนการผลิตเสื้อกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกในจังหวัดสระแก้ว เริ่มจากการหาต้นกกภายในชุมชน โดยการคัดเลือกต้นกกที่มีลำต้นสมบูรณ์ไม่อ่อนจนเกินไปและไม่แก่จนเกินไป เพราะจะทำให้เส้นกกขาดง่าย ต้นกกที่มีอายุเหมาะสมจะมีอายุประมาณ 3 เดือน และนำมาฉีกเป็นเส้น 1 ต้น จะแบ่งประมาณ 2-3 เส้น และนำเส้นกกไปตากแดดให้แห้งสนิท เพื่อป้องกันการเกิดราดำในเส้นกก และนำเส้นกกที่แห้งแล้วมาย้อมสีตามที่ต้องการจะใช้ และสามารถนำเส้นกกมาทอเสื้อ ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะมารวมตัวกันเพื่อช่วยกันทำการผลิต โดยใช้วิธีการแบ่งหน้าที่กันทำ คุณภาพของวัตถุดิบอย่างต้นกก เส้นกก มีความสำคัญต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ควรมีแหล่งวัตถุดิบที่แน่นอนและมีคุณภาพสม่ำเสมอ ทั้งนี้ สมาชิกทุกคนในกลุ่มเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาด้านการทอเสื้อพื้นฐานอยู่แต่เดิมแล้ว หากมีการพัฒนาตลาดใหม่ๆ ของกลุ่มขึ้นมา ก็จะมีการสอนและฝึกให้กับสมาชิกในกลุ่มสามารถที่จะทอเสื้อใหม่ได้ เพื่อเป็นการกระจายความรู้และกระจายแรงงานในการทอเสื้อให้สามารถผลิตสินค้าขายนั้นได้ทันต่อความต้องการของตลาด ดังนั้น ด้านการผลิตสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกในจังหวัดสระแก้ว จึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มประสบความสำเร็จ จากการร่วมแรง ร่วมใจของสมาชิกภายในกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการผลิตให้แก่คนในกลุ่มได้มีทักษะการทอเสื้อกและการผลิตที่ดำเนินการไปพร้อมๆ กันได้

1.4 ด้านการตลาด ในปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกในจังหวัดสระแก้วมีการทำการตลาดได้ไม่ได้หลากหลายช่องทางนัก โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการตลาดในช่องทางออฟไลน์ โดยได้รับการสนับสนุนช่องทางการจำหน่ายจากหน่วยงานภาครัฐที่มาติดต่อกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกให้ไปจำหน่ายสินค้าตามงานต่างๆ เช่น งานสินค้า OTOP จังหวัด งานตลาดนัดชุมชนหน้าอำเภอ หรืองานประจำจังหวัด งานบุญระจำอำเภอ และมีโอกาสได้นำสินค้าไปจำหน่ายในงานจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าที่จัดขึ้น ณ เมืองทองธานี เป็นประจำทุกๆ ปี ทำให้กลุ่มเกิดรายได้เฉพาะช่วงเวลาที่ทีมงานแสดงสินค้า หรือเทศกาลประจำอำเภอ ประจำจังหวัด ถือว่าเป็นการทำการตลาดที่ยังมีลูกค้าได้ยังไม่กว้างมากนัก

อนึ่ง “การตลาด” ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกต้องมีการสำรวจความต้องการของลูกค้าและตลาด เพื่อต่อยอดและพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้ตอบ

สนองต่อความต้องการของลูกค้า มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายเสื้อกทที่เป็นเป้าหมายหลักหรือหาลูกค้าประจำให้ได้ และมีการทำการตลาดอย่างต่อเนื่อง ทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์

1.5 ด้านเงินทุน การทำวิสาหกิจชุมชนไม่ได้เอาเงินเป็นตัวตั้งในการจัดตั้งกลุ่ม แต่ต้องพิจารณาทุนต่างๆ ในท้องถิ่นด้วย แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จได้ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกทในจังหวัดสระแก้ว มีการบริหารจัดการเงินทุน โดยวิธีการระดมทุนจากสมาชิก โดยมีการเรียกเก็บเงินค่าสมาชิกแรกเข้าคนละ 100 บาท เพื่อนำมาเป็นต้นทุนในการบริหารภายในกลุ่ม ในระยะแรก และมีการหักค่าบริหารเข้าส่วนกลางของกลุ่มจากยอดการจำหน่ายสินค้าในอัตราร้อยละ 10 การบริหารภายในกลุ่มลักษณะนี้ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกทในจังหวัดสระแก้วมีเงินทุนในการบริหารภายในกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพในการระดมทุนหรือหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งอื่นๆ มาเพิ่มเติมภายในกลุ่มได้ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่หน่วยงานเอกชน ที่มีงบประมาณสำหรับให้ทุนไปดำเนินการ แบบให้เปล่า ไม่มีการคืน ไม่มีเงื่อนไขพิเศษ หรือใช้วิธีการกู้ยืมจากสถาบันการเงินชุมชน ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการภายในกลุ่มในช่วงที่ขาดสภาพคล่องทางด้านเงินทุน ซึ่งการกู้เงินทุกครั้งจะต้องผ่านการประชุมและมีมติที่ประชุมรองรับด้วย เพื่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันภายในกลุ่ม และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจนำไปสู่การสลายตัวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในหลายๆ แห่ง

1.6 ด้านสมาชิกและชุมชน ในบริบทโดยทั่วไปของการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยมากแล้วมักเป็นการจัดตั้งแบบเฉพาะกิจ พบว่า การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความยั่งยืน กลุ่มอาชีพหรือการรวมตัวกันของคนในชุมชนจะมีลักษณะ คือ มีพื้นฐานที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันตามธรรมชาติของคนในชุมชน คือ มีการทำงานเป็นกลุ่ม มีกิจกรรมกลุ่มทำร่วมกันในชุมชนอยู่แล้ว และมีการพัฒนาระดับของกลุ่มในการรวบรวมรายชื่อสมาชิกให้ครบตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป เพื่อยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเกิดขึ้นของกลุ่มในลักษณะนี้จะส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกทในจังหวัดสระแก้ว และภายในกลุ่มเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดการร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนาและทำกิจกรรมภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สมาชิกในกลุ่มต้องมีความรู้ความสามารถในการทอเสื้อกทที่หลากหลาย มีการพัฒนาทักษะอยู่เสมอ มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลาย และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อกทในจังหวัดสระแก้วประสบความสำเร็จ คือ การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การซื้อผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์สินค้าเสื้อกทของชุมชนตนเองทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการ

สนับสนุนสินค้าชุมชนและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็จะมีกำลังในการผลิตสินค้าและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เสื่อกกในรูปแบบใหม่ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

1.7 ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ในการจัดการความรู้และข้อมูลภายในกลุ่มถือเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องเข้าร่วมการอบรมที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสระแก้วภายใต้การดูแลของสำนักงานเกษตรจังหวัดสระแก้ววางแผนโครงการในการจัดอบรม เช่น เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม การทำบัญชี การคิดคำนวณต้นทุน กำไร และการกำหนดราคาขายสินค้า เพื่อให้เกิดการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ขึ้นไปอยู่ในระดับดี โดยมีการประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูล จุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนา และปัญหาอุปสรรคของกลุ่มตามแบบประเมิน (แนบในภาคผนวก) ซึ่งภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ประธานและสมาชิกกลุ่มได้มีการเข้าร่วมอบรมอย่างสม่ำเสมอ และมีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกกลุ่มได้รับรู้ รับทราบข้อมูลในการทำกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจอย่างทั่วถึง ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการรับรู้ รับทราบข้อมูลที่เท่ากัน เกิดความเข้าใจร่วมกันภายในกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มสามารถที่จะดำเนินการขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกแทนประธานได้

1.8 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว จะต้องเป็นกำลังหลักในประเด็นนี้ เนื่องจากจำเป็นต้องมีการประสานงานกับเครือข่ายอื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าออกไปให้ได้เพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันในการพัฒนากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื่อกก และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์เสื่อกกให้มีมาตรฐาน

2. แนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีลักษณะการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะใช้ความสัมพันธ์ในชุมชนในการรวมกลุ่มและร่วมดำเนินการ การมีสมาชิกที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ใช้เวลาว่างในการผลิตเสื่อกกและไม่ค่อยมีเวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง โดดเด่นจากสินค้าที่มีอยู่ในตลาดทั่วไป และขาดการสร้างอัตลักษณ์ สร้างแบรนด์ให้กับสินค้าเสื่อกก ประกอบการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้เกิดความหลากหลาย เพื่อให้กลุ่มลูกค้าสามารถเข้าถึงและบริโภคสินค้าได้อย่างกว้างขวาง การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังดำเนินการไม่เป็นไปตามระบบ ขาดการทำระบบบัญชีของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความหลากหลาย การไม่มีการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อกกจากคนรุ่นใหม่ในชุมชน เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจและไม่ตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้การสืบทอดองค์ความรู้ด้านการทอเสื่อกก

การทอดตลาดในรูปแบบใหม่ๆ ไม่สามารถส่งต่อไปให้กับคนรุ่นใหม่ทำได้ยาก ทั้งนี้ มีการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสระแก้ว ในการปฏิบัติการด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีแผนงานในการดำเนินการขับเคลื่อนและมีแนวทางในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน แต่การส่งเสริมของคณะกรรมการดังกล่าวยังไม่สามารถส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างทั่วถึง รวมถึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้วด้วย ส่งผลให้บทบาทหน้าที่หลักในการพัฒนาสินค้า การบริหารจัดการกลุ่มโดยส่วนมากกระจุกตัวอยู่ที่ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่ม และเวทีการถอดบทเรียนการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว พบว่า แนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการศึกษาข้อมูลในภาพรวมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว และวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis สามารถสังเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว พบว่า แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีสำนึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งจะส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกมีความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมถึงการสร้างการรับรู้ให้กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกอย่างทั่วถึงเพื่อให้เกิดการสร้างคนที่มีความรู้ความสามารถเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้และจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถแยกแนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกก ในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

2.1 จัดกระบวนการรวมกลุ่มของชุมชน โดยเริ่มจากการปรับมุมมองในการทำงานจากการคิดเป็นผู้นำเดี่ยว สามารถทำงานได้คนเดียว มาสู่การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม และการใช้มติในที่ประชุมการเห็นร่วมกันในการจัดการปัญหาภายในกลุ่ม จะช่วยทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สมาชิกภายในกลุ่มสามารถดำเนินงานแทนกันได้ เมื่อมีการรวมกลุ่มแล้วเกิดการปรับทัศนคติที่ตรงกันภายในกลุ่มแล้ว ส่งผลให้ศักยภาพของคนเกิดการพัฒนา เกิดการร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมลงมือปฏิบัติ ในขณะเดียวกันผู้นำกลุ่มต้องแสดงออกถึงภาวะความเป็นผู้นำ โดยกระจายความรับผิดชอบให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีการกำหนดการประชุมกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเข้ามาพบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยเน้นการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก เพื่อหาทางออก หาข้อตกลงร่วมกันและให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกและเกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อเกิดการรวมกลุ่มจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อให้เกิดความร่วมมือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และ

แบ่งปันกันให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและเกิดการพึ่งตนเองได้ ดังนั้นภายในกลุ่มจะต้องสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการศึกษาเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น การไปศึกษาดูงานจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จทั้งภายในและภายนอกจังหวัด ในการวิจัยครั้งนี้ได้จัดกระบวนการนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้วได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า แต่ละกลุ่มมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน เช่น ทักษะในการทำลวดลายเสื่อกก การบริหารงานกลุ่มที่เข้มแข็ง วิธีการทอให้เกิดลวดลายใหม่ๆ และสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จากเส้นกก ทั้งนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่ม ส่งผลทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดการสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้วอย่างไม่เป็นทางการ และสามารถที่จะปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือในการช่วยออกแบบลวดลายให้กับสมาชิกต่างกลุ่มที่ต้องการลวดลายบนเสื่อกกที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ตนเอง

2.3 การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ควรจัดทำเป็นลักษณะของการบริหารในรูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกจังหวัดสระแก้ว โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นคณะกรรมการที่มีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกช่วยกันพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเสื่อกกในรูปแบบใหม่ๆ การพัฒนาช่องทางการตลาดในรูปแบบอื่นๆ การทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว สร้างอัตลักษณ์และสร้างความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ในระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับจังหวัด เพื่อลดการลอกเลียนแบบหรือการผลิตสินค้าซ้ำซ้อนและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ในเวทีการคืนข้อมูลร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชนได้เสนอรูปแบบของการทำเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การทำวิสาหกิจชุมชนแบบเครือข่าย การทำวิสาหกิจชุมชนแบบพ่อแม่ผลิตลูกขาย และการทำวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบ “ศูนย์เรียนรู้ นวัตกรรม วิสาหกิจชุมชน” ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปเป็นกิจการที่มีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันทางการค้าได้ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาไปสู่กิจการในระดับที่สูงขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลด้านแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสอดคล้อง

กับแนวคิดการมีส่วนร่วมของปรัชญา เวสารัชช์ (2538) ที่ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมของส่วนรวมซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชนบท โดยในการเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามและเสียสละทรัพยากรบางอย่าง เช่น ความคิดเห็น วัตถุ แรงกายและเวลา และการมีส่วนร่วมของของเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2537) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะก่อให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วม ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสือกในจังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสือกในจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของกลุ่ม ด้านผู้นำ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านเงินทุน ด้านสมาชิกและชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก สอดคล้องกับณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) กล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน 2) ปัจจัยด้านการตลาด 3) ปัจจัยด้านการผลิต 4) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ 5) ปัจจัยด้านผู้นำ 6) ปัจจัยด้านแรงงาน 7) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ด้านแนวทางในการการเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสือกในจังหวัดสระแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ เครื่องมือ SWOT Analysis พบว่า แนวทางเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสือก มี 3 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การทำวิสาหกิจชุมชนแบบพ่อแม่ผลิตลูกขาย 2) การทำวิสาหกิจชุมชนแบบเครือข่าย และ 3) การทำวิสาหกิจชุมชนแบบศูนย์เรียนรู้วัดกรรม วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดศักยภาพในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสือกอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับคณิดา ไกรสันติ และรัสมนต์ คาสี (2559) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขชาติ ตำบลปริก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขชาติมีศักยภาพด้านผู้นำและการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการดำเนินงานในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาด สนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จิรเกียรติ อภิบุญโยภาส และปานแก้วตา ลัคนาวาณิช (2562, หน้า 101-118) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการประกอบธุรกิจหมู่บ้านท่ามาค้าขาย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวคุณค่า ชวนาคุณธรรม จังหวัดยโสธร โดยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ร่วมกับการวิเคราะห์โมเดลธุรกิจ เสนอแนะกลยุทธ์และปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจ จัดอบรมให้ความรู้ในการประกอบธุรกิจและการศึกษาดูงาน พร้อมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ และขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์

ทำให้สมาชิกของวิสาหกิจฯ ได้รับการพัฒนาทักษะการดำเนินธุรกิจและศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจมี ศักยภาพในการทำการผลิตสินค้า ศักยภาพในการดำเนินงานภายในกลุ่ม มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็น วัตถุดิบในชุมชนและทรัพยากรด้านบุคคลที่เพียงพอต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ปัญหาและข้อจำกัดที่พบ คือ ขาดองค์ความรู้ด้านการทำการตลาดและการขยายช่องทางการจำหน่ายของกลุ่ม ขาดทักษะการทำ บัญชีและการบริหารจัดการกลุ่ม อายุของสมาชิกกลุ่ม และปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุน ปัจจัยที่นำไป สู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อกกในจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของกลุ่ม ด้านผู้นำ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านเงินทุน ด้านสมาชิกและชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก จากการศึกษาข้อมูลบริบท ศักยภาพ ทุนทางสังคม และสภาพปัญหา ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื่อก กในจังหวัดสระแก้ว

6. ข้อเสนอแนะ

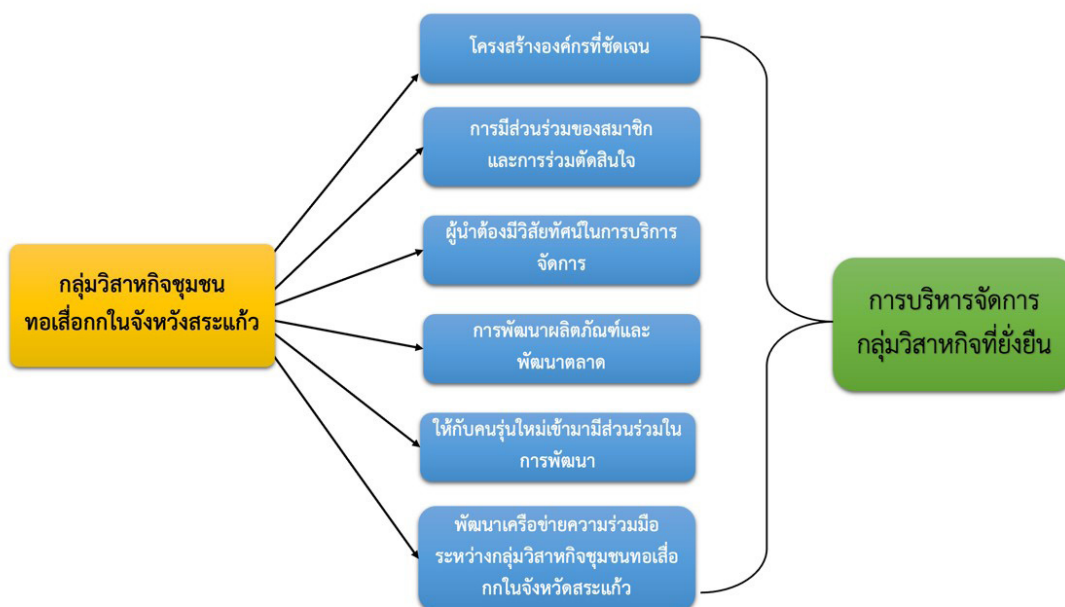
1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการศึกษาแนวของการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ เพื่อ เป็นแนวทางเฉพาะของกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีวิธีการจัดการและแนวทางการดำเนินงานในแต่ละกลุ่ม ที่มีความแตกต่างกัน

1.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนิน งานและการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็ง และสามารถขับเคลื่อนงานภายในกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจที่ยั่งยืนต้องอาศัยโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของ สมาชิกในการตัดสินใจ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถบริหารทรัพยากร รวมถึงด้านการเงินให้เกิด ประโยชน์สูงสุด การพัฒนาผลิตภัณฑ์และตลาดต้องอาศัยนวัตกรรมและกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อความ สามารถในการแข่งขัน และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว ควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในการ ทำการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย และการค้าออนไลน์เพื่อขยายตลาดให้เติบโต นอกจากนี้ ควรพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ด้านเสื่อกกเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคนิคการผลิตให้แก่คนรุ่นใหม่และผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และต่อยอดอาชีพให้ยั่งยืนต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- คณิดา ไกรสันติ และรัสมนต์ คาสี. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบล
ปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. ใน กอแก้ว จันทรกึ่งทอง (บ.ก.), *การวิชาการระดับชาติและ
นานาชาติ ครั้งที่ 7*, 23 มิถุนายน 2559 (หน้า 554-566). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จิรเกียรติ์ อภิบุญโยภาส และปานแก้วตา ลัคนาวาณิช. (2562). การพัฒนาศักยภาพการประกอบธุรกิจ
หมู่บ้านท่ามาคำขาย วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวคุณค่า ชาวนาคุณธรรม จังหวัดยโสธร. *วารสารวิจัย
เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 12(2), 101-118. <https://abcjournal.trf.or.th/chabub/n28.aspx>
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). *แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพลส โปรดักส์.
- ปรีชญา เวสารัชช์. (2538). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. (รายงานการวิจัย).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2537). *ปัญหาและแนวโน้มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา*.
เอกสารประกอบคำสอน หน่วยที่ 1-4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.